המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

25.5.2026

לכבוד,

ח"כ צבי סוכות, יו"ר ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת

חברי וחברות ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת

הנדון: <u>הצעת חוק זכויות הסטודנט (תיקון – מסלולי לימוד נפרדים), התשפ"ד-2024 –</u>
<u>נוסח לדיון 26/5/2026</u>

בעקבות הדיונים שנערכו בוועדה בהצעת החוק שבנדון, שינויים שהוצעו במהלך הדיונים בהצעה לאחר הקריאה הראשונה, לקראת הדיון שנועד ליום 26/5/2026, והנוסח שהופץ מטעם הוועדה לקראת הדיון (להלן: הצעת החוק בנוסחה האחרון), אנו מתכבדות להגיש השלמה לחוות דעתנו הקודמות מתאריך 30.1.2025, ומתאריך 8.2.2026.[1]

<u>תמצית חוות הדעת:</u>

הצעת החוק בנוסחה האחרון עתידה להביא להרחבה דרמטית של ההפרדה המגדרית באקדמיה, תוך פריצת האיזונים שנקבעו בפסיקה ובמדיניות המועצה להשכלה גבוהה (להלן: **מל"ג**) ולהשפעה ארוכת טווח על איכות ההכשרה המקצועית במגוון תחומים, על איכות ההשכלה הגבוהה בישראל ועל החברה הישראלית באופן כללי. למוצע בשלושה קשיים מרכזיים:

- **הרחבה מוסדית ומרחבית של ההפרדה**: ההצעה פורצת את ההפרדה המגדרית הקיימת כיום בכיתות לימוד בלבד, בתחומי לימוד מוגדרים בלבד, בקמפוסים ייעודיים בלבד, כך שתתאפשר קיומה בכלל המוסדות האקדמיים, בכלל תחומי הלימוד, בכלל התארים הנלמדים. במוסדות "שאינם מוסדות נפרדים" היא מוגבלת לכאורה לכיתות הלימוד בלבד, מבלי שיש עיגון ברור דיו להגבלה זו. בצד אלה, מאפשר החוק למוסדות "נפרדים" לקיים הפרדה מגדרית מטעמי דת, ללא כל הגבלה ובכלל המרחבים הציבוריים. כל אלה עולים מן התיקון המוצע, תוך הדגשה שלא יחשבו אפליה בלימודים או בעבודה, ויגברו על כל הוראה מכוח חוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח - 1958.

- **הרחבה רב שלבית ותחומית**: הרחבת ההפרדה המגדרית באקדמיה לכלל התארים המתקדמים, באופן המעלה קושי מהותי בכל האמור באפשרות להכשיר לקראת

[1] ענת טהון אשכנזי וספיר פז "הרחבת ההפרדה המגדרית באקדמיה" **המכון הישראלי לדמוקרטיה** (30.1.2025): https://tinyurl.com/43z2r5h6 (להלן: **טהון אשכנזי ופז**); ענת טהון אשכנזי, ספיר פז ועדנה הראל פישר "הצעת חוק זכויות הסטודנט (תיקון – מסלולי לימוד נפרדים), התשפ"ד-2024 – חוות דעת משלימה" **המכון הישראלי לדמוקרטיה** (8.2.2026).

אמיר אלשטיין
יו"ר הוועד המנהל
הנשיא העשירי ראובן ריבלין
יו"ר של כבוד
יוחנן פלסנר
נשיא

חברי הוועד המנהל
עו"ד ליאת אהרנסון
פרופ' ורד וניצקי-סרוסי
ד"ר חן ליכטנשטיין
מזל מועלם
שגריר לשעבר סלי מרידור
פרופ' פאדיה נאסר אבו-אלהיג'א
עו"ד אבי פישר
ד"ר מיכל צור
יוסי קוצ'יק

המועצה הבינלאומית
פרופ' רונלד דניאלס, יו"ר
השופטת רוזלי סילברמן אבלה, קנדה
אן אפלבאום, ארה"ב
השופטת דורית בינייש, ישראל
השופט סטיבן ברייר, ארה"ב
פרופ' משה הלברטל, ישראל
פרופ' כריסטוף מרקשיס, גרמניה
ד"ר שרון נזריאן, ארה"ב
השופט אברהם סופר, ארה"ב
ברט סטפנס, ארה"ב
פרופ' גרהרד קסטר, ארה"ב
האורייט שלייפר, ארה"ב

סגני נשיא
פרופ' סוזי נבות, מחקר
ד"ר ישי [ג'סי] פרס, אסטרטגיה

עמיתים בכירים
פרופ' תמר הרמן
פרופ' נתן זוסמן [אורח]
פרופ' עמיחי כהן
מר תומר לוטן [אורח]
פרופ' יותם מרגלית
פרופ' דניאל סטטמן
פרופ' בני פורת
פרופ' קרנית פלוג
פרופ' מרדכי קרמניצר
פרופ' גדעון רהט
ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר
פרופ' יובל שני

מייסדים
ד"ר אריק כרמון
ברנרד מרכוס [1929-2024]
מזכיר המדינה ג'ורג' שולץ [1920-2021]

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

מחקר אקדמי וביקורתי שמחייב, מטיבו, הכשרה רחבה, המבוססת התמודדות עם מגוון נקודות מבט ופלורליזם של דעות. גם תחומי לימוד מקצועיים רבים מחייבים היכרות ממשית עם מגוון התנסויות ונקודות מבט, לרבות מגדריות ופלורליזם של דעות. כל אלה לא מתיישבים עם הסדר שמוביל לצמצום שיח והגבלת חשיפה למגוון זהויות ועמדות. הפגיעה של הסדר כזה עתידה להיות פגיעה אקדמית, תעסוקתית, מחקרית וחברתית.

- **הרחבת קהל היעד**: החלפת קהל היעד של ההסדרים הייחודיים מן האוכלוסיה החרדית (לפי הקריטריון המצמצם של "מיהו חרדי") לכלל האוכלוסיה לפי עילה כללית של "טעמי דת" המזמינה הרחבה, ואף עלולה לאפשר פיצול על בסיס מגזרי ודתי.

ההצדקה בשמה התאפשרה עד היום הפרדה מגדרית מוגבלת מכוח הדין ופסיקת בג"ץ, על אף הפגיעה בשוויון בין המינים, היתה הנגשה של השכלה גבוהה לאוכלוסייה החרדית לטובת יצירת תנאים שיאפשרו את השתלבותה המיטבית באקדמיה ובתעסוקה וקידום שוויון הזדמנויות לחברה החרדית. על אף מטרה ראויה זו (והגם שלא הוכחה יעילותה), מטרת ההצעה זו הוא שינוי של נקודת האיזון הקיימת כך שהפגיעה בשוויון באקדמיה על בסיס מין תהיה נרחבת, למעלה מן המוצדק מטעמי השתלבות ולפיכך משמעותה פגיעה בלתי מידתית בשוויון הבסיסי בין המינים במגוון היבטים של הקיום בחברה הישראלית.

בנוסף לפגיעה הבלתי מידתית כאמור והפגיעה באיכות האקדמית שתיגרם נוכח לימודים נרחבים בהפרדה, כפי שפורט לעיל, הוצע במהלך הדיונים גם להשמיט את ההפניה לסעיף 2(א) לחוק שוויון הזדמנויות בעבודה, התשמ"ח-1988, ולהמנע מכל עיגון מפורש של מנגנוני פיקוח ובקרה שימנעו פגיעה בפועל בחופש העיסוק כתוצאה מהרחבת ההפרדה, ובעיקר של נשים שלא יוכלו ללמד במסלולים לגברים בלבד.

<u>להלן עמדתנו ביתר פירוט:</u>

א. הרחבה דרמטית של ההפרדה המגדרית באקדמיה

1. הצעת החוק מובילה בנוסחה הנוכחי להרחבה דרמטית של ההפרדה המגדרית באקדמיה בשלושה מישורים:

2. **ראשית, ההצעה מייצרת הרחבה מוסדית ומרחבית של הפרדה מגדרית.** ההצעה אמנם מגבילה את ההפרדה במוסדות "שאינם מוסדות נפרדים" ל"כיתות לימוד" בלבד. ואולם, למונחים אלו אין הגדרה ופרשנות מרחיבה עלולה לאפשר הרחבה של ההפרדה למעבדות, תרגולים, סיורים מחוץ למוסד ופעילויות אקדמיות נוספות.

3. **לא פחות משמעותי מכך הוא היצירה של מסלול נפרד ומקביל של "מוסדות נפרדים"** שאף להם אין הגדרה, שיוכלו למעשה לקיים הפרדה כוללת ללא הגבלה בכלל, ובלא

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

הסמכה למל"ג להגביל את ההפרדה. מוסדות אלה, בין שקיימים כיום, ובין שיקומו בעתיד, עלולים לבסס מרחב מקביל של מערכת השכלה והכשרה, שמבוססת כל כולה על הפרדה מגדרית מטעמי דת, בכל היבט, על כל המשתמע מכך, להשכלה ולהכשרה, לתעסוקה ולחברה הישראלית בכלל. נדגיש: במצב הקיים קיימים אמנם מוסדות להשכלה גבוהה המיועדים לבני מגדר אחד, אך אלה היוצאים מן הכלל, הפועלים תחת הסדרה שברירת המחדל שלה אחת – הבטחת השכלה גבוהה מיטבית, על בסיס חופש אקדמי, פלורליזם של דעות, שוויון מגדרי ושוויון הזדמנויות. הוראות הדין, כללי המועצה להשכלה גבוהה והכרעות הפסיקה כולם מתווים את גדרי פעולתם של מוסדות אלה. הצעת החוק בנוסחה האחרון משנה את המצב המשפטי מן היסוד ומעניקה מעמד בדין לסוג חדש ונפרד של מוסדות להשכלה גבוהה: "מוסדות נפרדים".

4. בנוסף, הנוסח הנוכחי שהונח בפני הוועדה קובע כי קבלת נשים או גברים למסלולי לימוד נפרדים לא תהווה הפליה לפי חוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958 (להלן: החוק) ובכך מתייחס גם להסדרים מכוחו.[2] בין אלה, לדוגמא, כללים הנקבעים לפי סעיף 9 לחוק אשר מסמיך את המועצה להשכלה גבוהה (המל"ג) להכיר במוסדות לימוד על סמך כללים הנקבעים על ידה. כלל 9 לכללי המועצה להשכלה גבוהה להכרה במוסדות אוסר הפליה בקבלת תלמידים ובמינוי סגל, בין השאר מטעמי מינם.[3] באופן זה, נוסחה הנוכחי של ההצעה מבקש להגביל גם את סמכות המועצה להשכלה גבוהה.

5. **שנית, ההצעה מייצרת הרחבה רב שלבית ותחומית של הפרדה מגדרית.** הרחבת ההצעה לתארים מתקדמים ופתיחת האפשרות למעשה לכל שלבי הלימוד ותחומי הלימוד, מהווה הרחבה של ההפרדה המגדרית במערכת ההשכלה הגבוהה. תחת הגבלתה ל"שער האקדמיה", הגבלה שנועדה לאפשר הכשרה בסיסית של חרדים לשם התגברות על פערים מוקדמים ולהשתלבות בעבודה. כעת מדובר בהרחבת ההפרדה המגדרית לשלבי לימודים מתקדמים בכלל תחומי הלימוד, לרבות כאלה שההכשרה המיטבית בהם מחייבת היכרות עם מגוון מגדרי ומגוון דעות, או כאלה שמתאפיינים בעבודת מחקר וביקורת שדורשת חשיפה והתמודדות עם מגוון נקודות מבט, דעות וגישות. נוסחה הנוכחי של ההצעה והרחבת ההפרדה ללימודים מתקדמים מאפשרים לימודים מתקדמים חד-גוניים והדבר יפגע בהכשרה האקדמית והמחקרית.

6. **שלישית, ההצעה מייצרת הרחבה של קהל היעד הכפוף להפרדה מגדרית והעמקה של ההפרדה.** זאת, בניגוד למצב הנוכחי בו מסלולים בהפרדה מגדרית מיועדים לשילוב האוכלוסייה החרדית (לפי הקריטריון המצמצם של "מיהו חרדי" ובכפוף לשיקול הדעת של המל"ג), ובמטרה להשתלבותם במסגרות הכלליות, ככל שיהיו מעוניינים בלימודים אקדמיים מתקדמים. השימוש במונח העמום "מטעמי דת", ללא קריטריונים מבחינים,

---

[2] חוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958.
[3] סעיף 9 לכללי המועצה להשכלה גבוהה (הכרה במוסדות), תשכ"ד-1964.

על רקע ההרחבה המאפשרת על פי חוק את ההפרדה בכלל תחומי הלימוד מטרתה להוביל לביטול ההגבלות ולהרחבה משמעותית של המודל המצמצם שיועד לאוכלוסייה החרדית בלבד ולהחריף את הפגיעה בגיוון האקדמי והמקצועי כמפורט לעיל.

ב. סטייה מעקרון השוויון ומכללי המשפט הישראלי

7. **ההצעה סותרת הכרה רבת השנים במשפט הישראלי בכלל לפיו "נפרד אינו שווה", בפרט להפרדה מגדרית שנחשבת בשיטתנו לפרקטיקה שפוגעת בזכות החוקתית לשוויון.**[4] בתוך כך, סותרת ההצעה את חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000 וכן את חוק שוויון הזדמנויות בעבודה, התשמ"ח-1988. כפי שצוין לעיל ההצעה אף מבקשת להגביל את סמכותה של המועצה להשכלה גבוהה למנוע הפליה.

8. **ההצעה בנוסחה הנוכחי אף סותרת את החלטות הממשלה שמטרתן לפעול לביעור התופעה החמורה של הדרת הנשים מן המרחב הציבורי.**[5]

9. **ההצעה מנוגדת לפסיקת בג"ץ משנת 2021** לפיה האיזון בין הזכות לשוויון לבין התכלית הראויה להנגיש השכלה גבוהה לציבור החרדי מחייבת להתיר הפרדה מגדרית באקדמיה רק כחריג צר ומוגבל לתואר ראשון בלבד, תוך איסור מוחלט על הפרדה במרחב הציבורי וחיוב להעסיק נשים כמרצות בתארים הנלמדים בהפרדה מגדרית גם במסלולים לגברים בלבד.[6]

10. **ההצעה אף סותרת את מדיניות המועצה להשכלה גבוהה** על פיה יש להשתמש בהפרדה מגדרית על מנת לשלב חרדים באקדמיה בצמצום.[7]

11. **כך, נוסחה הנוכחי של ההצעה סוטה מהאיזונים שנקבעו בחקיקה, החלטות ממשלה, פסיקת בג"ץ ומדיניות המל"ג ומעורר חשש להחמרה משמעותית בעניין הדרת נשים מן המרחב הציבורי תוך הפיכת החריג לכלל.** ההחמרה ניכרת באפשרות שמבקשת החקיקה לקדם, של הרחבה דרמטית של המוסדות, המסלולים וקהלי היעד שתתקיים בהם הפרדה מגדרית ללא קביעת אמות מידה שיבטיחו תיחום של ההפרדה והגבלתה לתכליות המוצדקות ולמידתיות.

---

[4] להרחבה אודות מושכלות יסוד בשיטתנו כי נפרד איננו שווה בפרט בעניין הפרדה באקדמיה ראו **שם**. בהקשר זה ראו גם: ענת טהון אשכנזי וספיר פז "התייחסות לטיוטת התכנית להנגשת ההשכלה הגבוהה לאוכלוסיה החרדית תשפ"ד-תשפ"ח" **המכון הישראלי לדמוקרטיה** (5.9.2024): https://tinyurl.com/ncux8nxv.

[5] החלטת ממשלה 4052, הדרת נשים מן המרחב הציבורי, 29 בדצמבר, 2011; החלטת ממשלה מס' 1526, מניעת הדרת הנשים במרחב הציבורי 30 במרץ 2014; החלטת ממשלה 2913, הטלת אחריות על הרשות לקידום מעמד האישה לקיים מעקב ובקרה אחר פעילות משרדי הממשלה בעניין מניעת הדרת נשים, 24 באוגוסט 2017.

[6] בג"ץ 8010/16 **מלכה נעמה ברזון ואח' נ' מדינת ישראל ואח'** (12.7.2021) (להלן: **בג"ץ ההשכלה הגבוהה**).

[7] טיוטת התכנית להנגשת ההשכלה הגבוהה לאוכלוסיה החרדית תשפ"ד-תשפ"ח: טיוטא להתייחסויות, זמין לצפיה בקישור: https://tinyurl.com/yt9btc55 (להלן: "**טיוטת התכנית החדשה**"); ליאור דטל "בעקבות ההתנגדויות: המל"ג דחתה את הרחבת ההפרדה המגדרית ללימודי התואר השני" **The Marker** (17.9.2024).

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

ג. העדר הגנה על חופש העיסוק

12. ללא מנגנוני פיקוח ובקרה מוגדרים בחוק עלולה להיווצר הדרה תעסוקתית מובנית. הפרדה מגדרית טומנת בחובה הדרה תעסוקתית אינהרנטית של נשות סגל וחוקרות, שלא יורשו ללמד במסלולי הגברים ובמרחבי הלימוד שלהם. הדרה זו עלולה להתרחב גם למשרות כמו עזרת הוראה, תרגול והדרכה שנעשות על-ידי סטודנטיות. הדבר עלול לפגוע בחופש העיסוק של נשים שיתקשו להשתלב כעובדות אקדמיה או להתקדם מקצועית בתוך המוסד.

13. בנוסחה הנוכחי של הצעת החוק חשש זה גובר נוכח הסרת ההפניה לסעיף 2 לחוק שוויון הזדמנויות בעבודה, התשמ"ח-1988, סעיף אשר מגדיר ומקבע את חובת האיסור על הפליה בעבודה.

ד. ההצעה מובילה לפגיעה באיכות ההכשרה ובאתוס הפלורליסטי של האקדמיה

14. ההשכלה הגבוהה מושתתת על חקר, חיפוש האמת ואיתגור מוסכמות. אלו, מחייבים בחינה והתמודדות עם פלורליזם של עמדות, זהויות ותפיסות עולם. לא מדובר באתוס ערכי בלבד אלא במימד מקצועי חשוב המאפיין את החשיבה, המחקר וההכשרה האקדמיים. ריקון כיתת הלימוד מלפחות חמישים אחוז מהאוכלוסייה אינו רק כשל ערכי, אלא פגיעה מקצועית באיכות ההכשרה האקדמית במספר מישורים:

15. **ראשית, הדבר יפגע באיכות המקצועית ובעקבות זאת גם ביכולת ההשתלבות התעסוקתית ולא יתרום לה**. הכשרה שמתקיימת בסביבה ללא אחד המינים, תפגע ביכולת האפקטיבית להשתלב בשוק העבודה המעורב בישראל. מי שילמדו בכתה חד-מינית לא יוכשרו ליתן שירותי טיפול, רפואה ורווחה למין השני ועלולים להתקשות לעבוד עם קולגות מהמין השני לכשיעבדו כאנשי ונשות מקצוע. מעבר לפגיעה בשלב ההכשרה, במקצועות רבים עשויה להיווצר מגבלה בהשתלבות בשוק העבודה המעורב בישראל. למשל, במקצועות התכנות וההנדסה בחברות ציבוריות ופרטיות בהן מועסקים נשים וגברים כאחד.[8]

16. **שנית, היעדר היתכנות לוגיסטית ותקציבית לשמירה על רמה אקדמית נאותה**. כפי שצוין בדיוני הוועדה, המוסדות להשכלה גבוהה נדרשים למעשה לשלש את מסלולי הלימוד (כיתת גברים, כיתת נשים וכיתה מעורבת) בכל מקצוע ובכל שלב לימוד שבו

---

[8] על פי נתוני המל"ג בשנת תשפ"ד היה מספר הסטודנטים החרדים באקדמיה בישראל 17,380 לאחר גידול ניכר בשיעור החרדים בהשכלה גבוהה. כמחצית מהם (48%) לומדים במקצועות ברמת עדיפות א ו-ב (כגון הנדסה ואדריכלות; מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב; רפואה; כלכלה ופסיכולוגיה לצד מקצועות עזר רפואיים, עסקים ומדעי הניהול), שבהם אופק ההשתכרות גבוה וכן הצורך בהם בשוק גבוה. כשליש למדו מקצועות בעדיפות ד' שהיא הנמוכה ביותר ומשקפת מקצועות לימוד שהביקוש להם בשוק העבודה נמוך וכך גם יכולת ההשתכרות (כגון תארים ראשונים בחינוך ומדעי הרוח). בנוסף, מבין 14,322 הסטודנטים החרדים שלמדו לתואר ראשון, 9,177 למדו בהפרדה מגדרית והיתר במסגרות מעורבות או באוניברסיטה הפתוחה (רינת בניטה, ניצן פייביש ועדי כהן אהרונוב, "לימודים אקדמיים בהפרדה מגדרית" **מרכז המחקר והמידע של הכנסת** 3-2 (19.6.2025)).

מונהגת הפרדה. בהינתן שהצעת החוק אינה כוללת תקצוב ייעודי, הנטל יוטל על כתפי המוסדות. הדבר עלול לייקר את העלויות ולהביא בהכרח לפגיעה בסטנדרט האקדמי בשל ירידה ברמת ההוראה, צמצום קורסי בחירה, פגיעה באיכות התארים לכלל הסטודנטים ובחופש הבחירה שלהם בלימודיהם.[9]

17. **שלישית, פגיעה בממד המחקרי והביקורתי בתארים מתקדמים**. בניגוד להכשרה מקצועית בסיסית, תארים מתקדמים מושתתים על הנחלת גישות של חקר, בחינה ביקורתית וחיפוש. אלה מחייבים חשיפה למגוון דעות ותפיסות עולם. פלורליזם אינו רק ערך חברתי, אלא "כלי עבודה" אקדמי הכרחי לפיתוח חשיבה ביקורתית שנוצרת מתוך שיח שמאתגר דוגמות ומוסכמות. במובן זה, ההכשרה הניתנת במסלולי לימוד מתקדמים תפגע משמעותית מקיומה של סביבת לימודים מתקדמים חד-ממדית.

18. **רביעית, לצד הפגיעה באיכות ההכשרה המקצועית והאקדמית, הדבר יפגע באתוס החינוכי-דמוקרטי.** חשיבותו של מרחב אקדמי, אינה מוגבלת לחינוך למושכלות יסוד מקצועיים, אלא גם לעקרונות הומניסטיים ונאורים של שוויון ומחשבה חופשית של האדם, שמהותם היא גם דמוקרטית, העדר אפליה מטעמי דת, גזע או מין. מוסד אקדמי המאפשר הפרדה מובנית חותר גם תחת המחויבות החינוכית-אזרחית שלו ויוצר נורמליזציה של סיווג בני אדם על בסיס מגדר. זאת, בניגוד לעקרונות הומניסטיים ודמוקרטיים שהם גם עקרונות בסיסיים במדינתנו.

ה. העדר תשתית עובדתית וצורך רציונלי

19. **הצעת החוק נעדרת תשתית עובדתית והתאמה למבנה האקדמי בלימודים המתקדמים, באופן המעלה ספק כבד באשר למידתיות הפגיעה שלה בשוויון, בחופש העיסוק ובחופש האקדמי.**

20. בניגוד לאמור בדברי ההסבר להצעת החוק ובדיוני הוועדה, ניתוח השוואתי של המגמות בעולם – כפי שעולה ממחקר שערך מרכז המחקר והמידע של הכנסת לבקשת הוועדה,[10] וכן מנספח המצורף לחוות דעת מ-8.2.2026 ומהווה חלק בלתי נפרד ממנה – מראה כי ברוב המדינות המפותחות לא קיימת פרקטיקה של הפרדה מגדרית במוסדות להשכלה גבוהה, ובוודאי שלא בתארים מתקדמים. בחינת המצב במגוון מדינות, מעלה כי ההשוואה למדינות אחרות שגויה: לא קיימת הפרדה מגדרית באקדמיה ללא תנאים מגבילים במדינות המוזכרות בדברי ההסבר להצעת החוק (**בריטניה**, **אוסטרליה** ו**ארצות הברית**) ואף במדינות המערב לא מדובר בתופעה נפוצה. לפיכך, הצעת החוק

---

[9] פרוטוקול ישיבה מס' 378 של ועדת החינוך, התרבות והספורט הכנסת ה-25, 67-66 (11.2.2025).
[10] ניצן פייביש "הפרדה מגדרית בהשכלה גבוהה" **מרכז המחקר והמידע של הכנסת** (18.3.2025). ממחקר נוסף מיוני 2025 עולה שמבין מדינות ה-OECD בהן יש מוסדות בהפרדה מגדרית (ארה"ב, אנגליה, יפן וקוריאה) לרוב מדובר במוסדות פרטיים (בניטה, פייביש וכהן אהרונוב, לעיל ה"ש 8, בעמ' 4).

תרחיק את ישראל מהמקובל במדינות ה-OECD ותביא אותה למצב הנהוג במדינות מתפתחות שבהן עיקרון השוויון המגדרי אינו מקובל.

21. במקרים החריגים בהם מותרים לימודים אקדמיים בהפרדה מגדרית בעולם קיימת הכרה בכך שהיא יוצרת פערים מובנים באיכות האקדמית ומובילה לפגיעה בשוויון, ולכן היא כפופה למגבלות. במדינות בודדות השכלה גבוהה חד-מינית היא פרקטיקה נפוצה. לעתים הדבר נובע משיקולים תקציביים כדי לזכות במימון ציבורי שנועד לקדם יעדי כלכלה ומגדר (כמו **הודו** ו**פקיסטן**) ולעתים כשיש היצע מוסדות נמוך להשכלה גבוהה קיים ביקוש למוסדות חד-מיניים (**בהודו וסין**). לעומת זאת, במדינות בהן יש מוסדות אקדמיים רבים ומוסדות מתחרים על סטודנטים, מכללות לנשים בלבד חוות ירידה בביקוש (**ארצות הברית**, **אוסטרליה**, **קנדה**, **דרום קוריאה** ו**יפן**).[11]

ו. סיכום

22. **עמדתנו היא כי גם נוסח ההצעה הנוכחי עלול להוביל לפגיעה חמורה בזכויות יסוד, ובראשן הזכות לשוויון**. מעבר לכך שההסדר המוצע סותר חקיקה, החלטות ממשלה ופסיקה בנושא וכן עלול לפגוע באיכות ההכשרה האקדמית, ההסדר לא מתחשב בשוני בין מסלולי לימוד ונעדר תשתית עובדתית שמצדיקה החלה של הפרדה מגדרית גורפת. בנסיבות אלו, ההסדר המוצע אינו עומד במבחני המידתיות המקובלים בשיטתנו ונדמה שלא רק שאין בו פתרון לחסמי נגישות אלא שהוא עלול לגרום נזק של ממש לאוכלוסיות היעד ולאקדמיה הישראלית.

23. מעבר לקשיים החריפים הקיימים בהצעה כפי שהוצג לעיל, ההצעה עלולה להוביל להרחבת ההפרדה המגדרית בתחומי חיים נוספים בישראל תוך נורמליזציה של הדרת נשים מהמרחב הציבורי.

עו"ד ענת טהון אשכנזי
מנהלת המרכז לערכים
ולמוסדות דמוקרטיים

עו"ד עדנה הראל-פישר
ראשת התכנית לאתיקה
שלטונית ומאבק בשחיתות

[11] להרחבה ראו את הנספח בחוות הדעת המצוינת בה"ש 1 מתאריך 8.2.2026 שנכתבה על ידי הח"מ ועו"ד ספיר פז מטעם המכון הישראלי לדמוקרטיה העוסק בהשוואה בינלאומית של הפרדה מגדרית באקדמיה.